

ΤΑΞΕΙΣ ΧΕΙΡΟΘΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ *)

ΥΠΟ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Γ δ α (Ξ) Καὶ οἱ τοῦ βήματος καὶ οἱ ἐκτὸς τοῦ βήματος τὸ Κύριε ἐλέησον γ'. Ἐπιδιδομένου τοίνυν τοῦ τοιούτου χάριτος τῷ ἀρχιερεὶ καὶ τοῦ χαρτοφύλακος ἢ τοῦ ἀρχidiaκόνου λέγοντος τὸ Πρόσχωμεν, ὁ ἀρχιερεὺς ἀναγινώσκει τὰ γεγραμμένα εἰς ἐπήκοον πάντων τῶν περιεστώτων καὶ πάντων φωνούντων τὸ Κύριε ἐλέησον, ὡς προδεδήλωται, ἀναπτύσσει τὸ εὐαγγέλιον ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ἐπιτίθῃσι τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ τραχήλῳ τοῦ χειροτονουμένου συνεφαπτομένων καὶ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων. Εἶτα ποιεῖ σταν- ροὺς γ' ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Καὶ ἔχων ἐπικειμένην αὐτῷ τὴν χεῖρα εὐ- χεται οὕτως :

Γενεσ. ιβ 2,
Ψαλμ. ζ 1
καὶ ἄλλ.

Α' Κορ. ιβ 28
Σοφ. Σολ. στ.
7 Σειράχ λς 1

Α' Τιμ. β 2,
γ 4

Αββακ. γ 12
Ψαλμ. ι θ,
καὶ ἄλλ.

Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ νομοθετήσας ἡμῖν διὰ τοῦ πανευφήμου σου ἀποστόλου Παύλου βαθμῶν καὶ ταγμά- των τάξιν, εἰς τὸ ἐξυψηρετεῖσθαι καὶ λειτουργεῖν τοῖς σεπτοῖς καὶ ἀχράντοις σου Μυστηρίοις, ἐν τῷ ἁγίῳ σου Θυσιαστηρίῳ, πρῶ- τον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδα- σκάλους· αὐτός, Δέσποτα τῶν ἀπάντων, καὶ τοῦτον τὸν ψηφισθέντα, καὶ ἀξιωθέντα ὑπείσελθεῖν τὸν εὐαγγελικὸν ζυγὸν καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν ἀξίαν, διὰ τῆς χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ τῶν συμπαρόντων λειτουργῶν καὶ συνεπισκόπων, τῇ ἐπιφοι- τήσει καὶ δυνάμει καὶ χάριτι τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος, ἐνίσχυ- σον, ὡς ἐνίσχυσας τοὺς ἁγίους σου ἀποστόλους καὶ προφήτας· ὡς ἔχρισας τοὺς βασιλεῖς· ὡς ἡγίαςας τοὺς ἀρχιερεῖς· καὶ ἀνεπίληπτον αὐτοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόδειξον, καί, πά σ η σε μ ν ό τη τι κα- τακοσμῶν, ἅγιον ἀνάδειξον, εἰς τὸ ἅγιον γενέσθαι τοῦ αἰτεῖν αὐ- τὸν τὰ πρὸς σωτηρίαν τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπακούειν σε αὐ- τοῦ. Ὅτι ἡγιασταί σου τὸ ὄνομα καὶ δεδόξασταί σου ἡ Βασι- λεία κτλ.

«οὗ περ ἀναγνωσθέντος εἰς ἐπήκοον πάντων προσάγεται αὐτῷ ὁ μέλλων χειροτονηθῆναι καὶ ἀναπτύσσει» ὁ ἀρχιερεὺς τὸ εὐαγγέλιον... Π² ...τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Καὶ πάντων ἐκφωνούντων ἐκ γου τὸ Κύριε ἐλέησον ἀναπτύσσει... χειροτονουμένου συνεφαπτο- μένων... Α τοῦ Παναγ. Πνεύματος. Ἐπιδιδομένου τοίνυν τοῦ τοιούτου χάριτος τῷ ἀρ- χιερεὶ καὶ τοῦ χαρτοφύλακος λέγοντος τὸ Πρόσχωμεν... Ε διὰ τοῦ ἀποστόλου Παύ- λου Ε πανευφήμου ἀποστόλου σοῦ Α ἀρχιερατικὴν τάξιν α ἀπόδειξον εἰς τὸ ἅγιον Α ὡς τὸ ἅγιος γενέσθαι α ὡς ἅγιον γενέσθαι γ λαοῦ σου α γ ὑπακού- εις σε α Α γ δ Ἐκφών. ΑΣ.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου Τόμου σ. 649.

Λ ρ α ρ δ Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν λέγει τῶν συγχειροτονοῦντων ἀρχιερέων εἰς λεπτῇ τῇ φωνῇ ὅσον ἀκούειν τοὺς συνόντας ἀρχιερεῖς καὶ ἀποκρίνεσθαι τὰ διακονικὰ ταῦτα.

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπερ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας.

Ἐπερ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου...

Ἐπερ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (τοῦ δεινός), ἱερωσύνης, ἀντιλήψεως, διαμονῆς, εἰρήνης, ὑγείας καὶ σωτηρίας αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν αὐτοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπερ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ (τοῦδε) τοῦ νυνὶ προχειριζομένου ἐπισκόπου, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὅπως ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἡμῶν ἄσπιλον καὶ ἀμόμητον αὐτῷ τὴν Ἀρχιερωσύνην χαρίσεται, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπερ τῆς πόλεως ταύτης, πάσης πόλεως καὶ χώρας, καὶ τῶν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπερ πάντων τῶν χρηζόντων τῆς παρὰ Θεοῦ βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπερ τοῦ ρυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον.. Τῆς Παναγίας, ἀχράντου κτλ.

Λ δ α ρ ε Καὶ τούτων ρηθέντων ὁ ἀρχιερεὺς ἔχων ὡσαύτως τῇ τοῦ χειροτονουμένου κορυφῇ τὴν χεῖρα ἐπικειμένην εὐχεται οὕτως:

Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὴν ἀνθρώπου φύσιν τὴν τῆς Θεότητος ὑπενεγκεῖν οὐσίαν, τῇ σῇ οἰκονομίᾳ ὁμοιοπαθεῖς ἡμῖν διδασκάλους καταστήσας, τὸν σὸν ἐπέχοντα θρόνον, εἰς τὸ ἀναφέρειν σοὶ θυσίαν καὶ προσφορὰν ^{Ψαλμ. ζ 1 καὶ ἀλλ.}
ὑπερ πάντος τοῦ λαοῦ σου σύ, Χριστέ, καὶ τοῦτον τὸν ἀναδειχθέντα οἰκονόμον τῆς ἀρχιερατικῆς χάριτος, ποιήσον γενέσθαι ^{Ἐβρ. ζ 27, 15, Ἐφess. β 2, Ἰωαν. ια 50, Γ' Βασ. η 36 καὶ ἀλλ.}
μιμητὴν σοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Ποιμένου, τιθέντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπερ τῶν προβάτων σου, ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, ^{Ρωμ. β 19}
φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, φωστῆρα ἐν κόσμῳ· ἵνα, καταρτίσας τὰς ψυχὰς ^{Φιλιπ. β 15}
τὰς ἐμπιστευθείσας αὐτῷ ἐπὶ τῆς παρούσης ζωῆς, παραστῇ τῷ ^{Ρωμ. ιδ 10}

Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν...λεπτῇ τῇ φωνῇ ταῦτα εὐχεται ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἄσπιλον α ρ λ δ ἀμόμητον αὐτοῦ τὴν α ρ δ Καὶ ὑπερ πάντων τῶν χρηζόντων α ρ Καὶ ἐπερ τῶν χρηζόντων δ παρὰ τοῦ Θεοῦ γ δ Ἐπερ τῆς πόλεως... Ἐπερ τοῦ ρυσθῆναι λ ε Ὁ ε μετὰ τοῦ Ὅπως ὁ φιλάνθρωπος .. καὶ Ἐπερ τῆς πόλεως...τὴν Ἐπερ τῶν εὐσεβεσμάτων καὶ θεοφυλάκτων.

δ ρ λ καὶ τούτων λεγομένων τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν ε φύσιν καὶ τῆς θεότητος ε Σὺ Κύριε καὶ τοῦτον α λ ε δ καὶ τοῦτον ἀναδειχθέντα δ ὁδηγὸν τυφλῶν α λ ε γ δ παιδευτὴν ἀφρόνων, φωστῆρα λ ε καταρτίσας ψυχὰς ε

βήματα σου ἀκατασχύντως, καὶ τὸν μέγαν μισθὸν λάβῃ, ὃν ἡτοίμασας τοῖς ἀθλήσασιν ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου σου.

Λ Ε Γ Ἐκφώνως :

Σὺν γάρ ἐστι τὸ ἐλεῖν καὶ σῶζειν ἡμᾶς, ὁ Θεός, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Γ Δ Λ Α (Ξ) Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν αἶρει τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τίθησιν εἰς τὴν ἄγιαν τράπεζαν καὶ ἐπιτίθῃσι τῷ χειροτονηθέντι τὸ ὁμοφόριον λέγων ἅγιος. Ὁμοίως καὶ ὁ κληρὸς τοῦ αὐτοῦ. (Καὶ ψάλλεται τρίς παρὰ τῶν τοῦ βήματος καὶ τρίς παρὰ τῶν ψαλτῶν Λ). Εἶτα τὸν χειροτονηθέντα ἀσπάζεται αὐτὸς τε ὁ χειροτονήσας καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι. Καὶ τῆς συνήθους εὐφημίας τελομένης ἀνέρχονται εἰς τὸ σὺνθρονον· καὶ καθεζόμενος πρῶτος ὁ χειροτονηθεὶς εἰρηνεύει εἰς τὸν ἀπόστολον. Καὶ πρῶτος τῶν ἄλλων τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ μεταλαμβάνει. Αὐτὸς καὶ τῷ χειροτονήσαντι καὶ τοῖς λοιποῖς μεταδίδωσι.

καὶ τὸν μισθὸν τὸν μέγαν Λ μισθὸν λήψεται α Γ Δ μισθὸν κομίσεται ὃν Ε
σώζειν ὁ Θεὸς ἡμῶν α

Ὁ Λ «οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι. Εἶτα ἀνέρχονται εἰς τὴν ἄνω καθέδραν. Καὶ γίνεται ἡ φήμη τῶν βασιλέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως. Καὶ καθεζόμενος...»

Ὁ Β. «Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν ἐφαίρει τὸ εὐαγγέλιον ὁ πατριάρχης καὶ ἀποτίθῃσιν αὐτὸ ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ καὶ τότε ἐπιτιθεῖς τὸ ὁμοφόριον τῷ χειροτονηθέντι ἀσπάζεται αὐτὸν αὐτὸς καὶ πάντες οἱ ἐπίσκοποι καὶ συνανέρχεται ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὸ σὺνθρονον καὶ τελεῖται λοιπὸν πᾶσα ἡ λειτουργία.»

С. Μετὰ τὴν λειτουργίαν ἐκδύονται τὰ ἐνδύματά των ἐν τῷ βήματι καὶ ὁ νεοχειροτονηθεὶς ὀδηγεῖται εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον ὅστις θέτει τὰ ἐπισκοπικά του ἄμφια ἐπ' αὐτοῦ δίδον τὴν συνήθη εὐλογίαν. Μετὰ τοῦτο παραδίδει εἰς αὐτὸν τὸ ἐγκόλπιον του καὶ τὸν μανδύαν, τὸ ἐπανωκαλύμμαυχον καὶ τὴν μίτραν καὶ κομβολόγιον. Εἶτα πορεύονται πρὸς τὴν ἐξέδραν, ὅπου ὁ πρωτοπρεσβύτερος καὶ ἀρχιδιάκονος ὀδηγοῦσιν αὐτὸν καὶ ἡ ποιμαντορικὴ ράβδος παραδίδεται εἰς αὐτὸν μετὰ τῆς ἐπομένης παραινήσεως. (Μακρὰ προσφώνησις μεθ' ἣν παραδίδεται ἡ ράβδος μετὰ τοῦ Λάβε...)

Οἱ κώδικες οὐδὲν λέγουσι περὶ ἐπιδόσεως τῆς ράβδου πλὴν τοῦ Ἀλλατιανοῦ, ὅστις τοποθετεῖ ταύτην κατὰ τὸν χρόνον τῆς προβλήσεως ἢ μικρᾶς σφραγίδος. Κατὰ τὴν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ κρατοῦσαν πρᾶξιν ἡ ἐπίθεσις τῆς μίτρας ἐπὶ τὸν νεωστὶ χειροτονηθέντα καὶ ἡ εἰς αὐτὸν ἐπίδοσις τῆς ράβδου γίνονται μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας λειτουργίας. Κατὰ τὴν ἐπίδοσιν δὲ λέγονται ὑπὸ τοῦ ἐπιδιδόντος τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀλλατιανοῦ ἀναφερόμενα :

Λάβε τὴν ράβδον, ἵνα ποιμαίνῃς τὸ ἐμπιστευθὲν σοὶ ποιμνιον τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τοῖς μὲν εὐπειθέειν, ἔστω αὐτοῖς ὑπὸ σοῦ βακτηρία καὶ ὑποστριγμός, τοῖς δὲ ἀπειθέσι καὶ εὐτραπέλοις χρῶ αὐτῇ ράβδῳ ἐπιστυπτική, ράβδῳ παιδεύσεως.

Κατὰ δὲ χειρόγραφον σημεῖωμα ἐν ἐντύπῳ ἀρχιερατικῷ προερχομένῳ ἐκ Κων/λεως. ἀνήκοντι εἰς μητροπολίτην τῆς Νέας Ἑλλάδος :

Ὁ μὲν θεόπτης Μωσῆς διὰ τῆς τερατουργοῦ ἐκείνης ράβδου τὴν Ἐρυθρὰν διατεμὼν τὸν μὲν διώκτην Φαραὼ πανστρατιᾷ κατεπόντισε, τὸν δὲ Ἰσραηλίτην λαὸν διεβίβασε. Σὺ δὲ λαβὼν τὴν δι' ἐμοῦ ἐγγχειριζομένην σοὶ ποιμαντικὴν ταύτην ράβδον τοὺς μὲν βαρεῖς τῆς ἐκκλησίας λύκους ἀποδίωκε, τὸ δὲ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποιμνιον καθοδηγεῖ εἰς νομὰς σωτηρίους τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος.

Q X H ΤΑΞΙΣ ΓΙΝΟΜΕΝΗ ΕΙΣ ΠΡΟΧΕΙΡΙΣΙΝ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ

X Εὐλογητός. Τρισάγιον. Παναγία Τριάς. Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σοῦ ἐστιν. Ἀπολυτίκιον καὶ κοντάκιον τῆς ἡμέρας.

Ὁ διάκονος· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπιτίθησι δὲ ὁ ἀρχιερεὺς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μέλλοντος γενέσθαι ἡγουμένου καὶ σφραγίζει τρίτον λέγων καὶ ἐπευχόμενος οὕτως:

Ὁ Θεός, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διαπαντὸς τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας πρόνοιαν ποιούμενος, ὁ καὶ τὴν λογικὴν ταύτην ποίμνην ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγαγὼν ἐν τῷ ὀνόματί σου· αὐτός, Δέσποτα τῶν ἀπάντων, τῇ ἀμέτρῳ σου φιλανθρωπία, ταύτην μὲν σκέπασον ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερυγίων σου, καὶ ἀβλαβῇ περιφρούρησον ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου. Τὸν δὲ δοῦλόν σου (δεῖνα) Ἱερομόναχον, ὃν ἠυδόκησας ἡγούμενον καταστήναι ἐπ' αὐτῆς, ἄμεμπτον διατήρησον, τὰς σὰς ἐντολὰς ἀδιαλείπτως φυλάττοντα, καὶ ἀνυστάκτως τῇ ἐμπιστευθείσῃ αὐτῷ ποίμνῃ ἐπαγρυπνοῦντα, πρὸς τὸ μὴ ἀπολέσθαι ἐξ αὐτῆς πρόβατον μηδὲ ἐν, τῇ τοῦ νοητοῦ λύκου φθορὰν ἐπηρεῖα. Ναί, Κύριε, ἀνάδειξον τὸν δοῦλόν σου τοῦτον τῆς σῆς ἀγαθότητος ἄξιον, καὶ πάσαις αὐτὸν κατακόσμησον ταῖς ἀρεταῖς· ἵνα διὰ τῶν ἰδίων ἔργων, τύπος ἀγαθοῦ τοῖς ὑπ' αὐτὸν γενόμενος, πρὸς ζῆλον αὐτοῦ τῆς ἑαυτοῦ ἀμέμπτου πολιτείας διεγείρῃ καὶ σὺν αὐτοῖς ἀκατακρίτως παρὰ στή τῷ φοβερῷ σου βήματι.

Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις κτλ.

Ψαλμ. ξβ 1
καὶ ἄλλ.

Ματθ. κβ 34,
Πράξ. β 26,
Ματθ. ιβ 21
καὶ ἄλλ.

Σοφ. Σολ. στ.
7, Σειράχ ις 1
Ψαλμ. ξ 4
καὶ ἄλλ.

Α' Θεο. α 7.
Α' Τιμοθ. δ 12

Ρωμ. ιδ 10

Ὁ Θεός, ὁ διαπαντὸς ε **X** ποιούμενος πρόνοιαν **X** ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς ἐν συναγαγὼν, αὐτὸς ε **X Q H** φιλανθρωπία ἄμεμπτον αὐτὴν διατήρησον τὰς σὰς ἐντολὰς ἀδιαλείπτως φυλάττουσαν πρὸς τὸ μὴ ἀπολέσθαι ἐξ αὐτῆς ἐν πρόβατον (ἀπὸ λύκου ἐναντίου **H Q**) καὶ ὑπὸ λύκου τοῦ ἐναντίου διαφθαρῆναι. Καὶ τὸν δοῦλον (σου ε **H**) τοῦτον (τόν δε) ὃν ἐυδόκησας καταστήναι ἐπ' αὐτῆς (αὐτοῦ ε **H**) ἡγούμενον ἄξιον τῆς σῆς ἀνάδειξον ἀγαθότητος καὶ πάσαις ταῖς ἀρεταῖς κατακόσμησον διὰ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἔργων τύπον τοῖς ὑπ' αὐτὸν (γινόμενον ε **H**) γενόμενον, ὥστε (καὶ **Q**) αὐτοῦς ζῆλωτάς γενέσθαι τῆς ἀμέμπτου (αὐτοῦ ε **Q H**) πολιτείας καὶ σὺν αὐτῷ ἀκατακρίτως παρὰ στήναι τῷ φοβερῷ σου βήματι. Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία **H Q X**.

Q H Περικειμένον τοῦ ἀρχιερέως φαινόλην καὶ ὁμοφώριον προσάγεται αὐτῷ ὁ προχειριζόμενος παρόντων καὶ τῶν ἐκλεξαμένων αὐτὸν μοναχῶν. Καὶ τοῦ διακόνου λέγοντος· τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν σφραγίζει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τρίτον.

Καὶ εὐχεται ὁ ἀρχιερεὺς.

ε Εὐχὴ ἐπὶ προχειρίσεως ἡγουμένου. Προάγεται ὁ μέλλων προχειρίζεσθαι παρόντων καὶ τῶν ψηφισαμένων αὐτὸν μοναχῶν. Καὶ λέγοντος τοῦ διακόνου· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· Ἐπιτίθησι τὴν χεῖρα ὁ ἐπίσκοπος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σφραγίζων καὶ ἐπεύχεται:

Ρ Τάξις, γινομένη ἐπὶ προχ. ἡγουμ. Περικειμένου τοῦ ἀρχιερέως φαινόλιον καὶ ὁμοφώριον προσάγεται αὐτῷ ὁπροχειριζόμενος... (ὡς ἐν **Q**).

P H Q (ε) Καί μετὰ τὸ Ἀμὴν εἰρηνεύει ὁ ἀρχιερεὺς. Καὶ τοῦ διακό-
νου λέγοντος· Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, εὐχεται πάλιν οὕτως:

P H Q ε Κλῖνον, Κύριε τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσον
Ψαλμ. ps I, τ ἧς δεήσεως ἡμῶν καὶ ἀνάδειξον τὸν δοῦλό σου τοῦ-
B' Παρ. 5 19 τον πιστόν καὶ φρόνιμον οἰκονόμον τῆς ἐμπιστευ-
Ακ. ιβ 42, 43 θείσης αὐτῷ ὑπὸ τῆς σῆς χάριτος λογικῆς ποιήνης, ποιοῦντα ἐν
πᾶσι τὸ θέλημά σου, καὶ ἄξιον τῆς ἐπουρανίου σου βασιλείας γι-
νόμενον.

H. Ἐκφώνησις:

Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ.

P Q H Καί μετὰ τὸ Ἀμὴν αἶρει τὸ παλίον, ὃ περικείται ὁ προχειρι-
σθεὶς καὶ περιτίθῃσιν αὐτῷ ἕτερον καὶ οὕτως ἀσπαζόμενος αὐτὸν ἀπολύει.

ἐν πᾶσι τὸ σὸν θέλημα ε H χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς σου *ε H.*

Ὁ **X** παραλείπων τὴν δευτέραν εὐχὴν Κλῖνον, Κύριε, εὐθὺς μετὰ τὸ Ὅτι
σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία.. ἐπάγει «Καὶ οὕτως ἐπάγει τὸ περικείμενον παλίον καὶ πε-
ριτίθῃσιν ἕτερον καὶ ἀσπαζόμενος αὐτὸν ἀπολύει».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

§ 1. Εὐχή εἰς τὸ ποιῆσαι ἀπὸ λαϊκοῦ κληρικό.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐντειλάμενος τῷ δούλῳ σου Ἀβραὰμ ἀποκῆραι
τὴν κόμην τοῦ ἀρχιερέως σου Μελχισεδεκ καὶ εὐλογηθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, πα-
ραγενάμενος ἐν τῇ κουρᾷ τῶν ἁγίων σου ἀποστόλων καὶ ἀντὶ τριχῶν χαρι-
σάμενος αὐτοῖς τὴν χάριν τοῦ ἁγίου σου πνεύματος, αὐτὸς καὶ νῦν, δέσποτα
Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἔπιδε ἐπὶ τῇ κουρᾷ τοῦ δούλου σου τοῦδε· τοὺς δὲ πα-
ραγεναμένους ἐν τῇ κουρᾷ ταύτῃ, Κύριος, ἄμειψαι αὐτοῖς ἐπουρανίους σου
χαρίσμασιν, καὶ τὴν εἰρήνην σου στηρίξων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, εὐχαῖς
καὶ πρεσβείαις τῆς Δεσποίνης ἡμῶν τῆς παναγίας Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν
ἁγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων. Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα.....
(Βαθρερινὸς κώδιξ).

§ 2. **H.** Τάξις γινομένη ἐπὶ προχειρίσει κηροφόρου καὶ δεποτάτου.

Προσαγόμενος ὁ τοιοῦτος τῷ ἀρχιερεὶ κλίνει τὴν κεφαλὴν καὶ σφραγι-
ζων αὐτὴν εὐχεται οὕτως:

Ὁ πᾶσαν κτίσιν τῇ αἴγλῃ λαμπρύνας τῶν θαυμασίων σου, Κύριε, ὁ

Θεὸς ἡμῶν ὁ πρὶν γενέσθαι τὰς προθέσεις ἐκάστου παραμετρῶν καὶ τοὺς ἐξυπηρετεῖσθαι σοι βουλομένους ἐνισχύων, αὐτὸς καὶ τὸν δοῦλόν σου τόνδε προτρέχειν λαμπαδηφόρον τῶν ἀγίων σου μυστηρίων αἰρετισάμενον, κατακόσμησον ταῖς ἀμολύντοις σου καὶ ἀχράντοις στολαῖς, ἵνα, λελαμπρυσμένος καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀπαντήσας σοι αἰῶνι, δέξηται τὸν τῆς ζωῆς ἀκήρατον στέφανον σὺν τοῖς ἐκλεκτοῖς σου εὐφραινόμενος ἐν αἰδίῳ μακαριότητι. Ὅτι ἡγίασταί σου τὸ ὄνομα, δεδόξασταί σου ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ . . . Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν ἐνδιδύσκει αὐτὸν τὴν τετυπωμένην στολὴν καὶ ἐπευχόμενος ἀπολύει.

Ὁ Βησσαριανὸς τὰς ἐπομένους διαφόρους γραφάς :

. . . Κύριε ὁ καὶ πρὶν γενέσθαι τὰς τῶν ἀνθρώπων γνώμας εἰδὼς καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι τὰς προθέσεις. Παραλείπει δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ «σὺν τοῖς ἐκλεκτοῖς σου» καὶ ἐξῆς.

§ 3. *Περὶ ἀναγνωστῶν διατάξεις.*

Ἀναγνώστην προχειρίσαι ἐπιθίεις αὐτῷ τὴν χεῖρα καὶ ἐπευχάμενος πρὸς τὸν Θεὸν λέγε :

Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ πολὺς ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, ὁ τὴν τοῦ κόσμου σύστασιν διὰ τῶν ἐνεργουμένων φανεροποιήσας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν σου διαφυλάττων· αὐτὸς καὶ νῦν ἐπιθε ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τὸν ἐγχειριζόμενον τὰς ἀγίας σου Γραφάς ἀναγινώσκειν τῷ λαῷ σου· καὶ δὸς αὐτῷ Πνεῦμα ἅγιον, Πνεῦμα προφητικόν· ὁ σοφίας Ἐσδραν τὸν θεράποντά σου ἐπὶ τὸ ἀναγινώσκειν τοὺς νόμους σου τῷ λαῷ σου, καὶ νῦν, παρακαλούμενος ὑφ' ἡμῶν, σόφισον τὸν δοῦλόν σου· καὶ δὸς αὐτῷ ἔργον ἀκατάγνωστον διανύσαντα τὸ ἐγχειρισθὲν αὐτῷ ἄξιον ἀναδειχθῆναι μείζονος βαθμοῦ· διὰ Χριστοῦ, μεθ' οὗ Σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ σέβας καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἀποστολικάι Διαταγαὶ βιβλ. VIII κεφ. ΚΓ'. (Migne 1,1120).

§ 4. *Περὶ ἀναγνώστου.*

. . . . Τῇ πρώτῃ Κυριακῇ διδόσθω τούτῳ βιβλίον ἐποπτεύοντος τοῦ λαοῦ. Οὐ μέντοι ἡ χεὶρ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιτιθέσθω, ἀλλ' ἀκουέτω ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου :

Σὺ δὲ (ὁ δεῖνα), ὃν ὁ Χριστὸς ἐκάλεσεν, ἵνα ᾗς διάκονος τῶν λόγων αὐτοῦ, ἐπιμελοῦ καὶ ἀγωνίζου, ἵνα φανῇς δόκιμος ἐν τῷ κανόνι τούτῳ καὶ ἐν μείζονι ἀπὸ τούτου βαθμῷ, καὶ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως σοὶ ἐν ταῖς αἰωνίαις Αὐτοῦ μοναῖς ἀποδώσῃ ἀντὶ τούτων μισθὸν ἄριστον. Καὶ οἱ ἱερεῖς λεγέτωσαν· Γένοιτο, γένοιτο, γένοιτο.

(Διαθήκη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βιβλ. Α'. κεφ. 45 κατὰ τὴν ἐκ τοῦ συριακοῦ λατινικῆν μεταφρ. τοῦ Ἰγνατίου Ἐφραίμ Rahmani).

§ 5. *Τάξεις ἐπὶ προχειρίσει ψάλτου.*

Εὐχεται ὁ διάκονος ἐν τῷ διακονικῷ·

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ τοῦ δεινός τοῦ προχειριζομένου καὶ τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ ὑγείας καὶ σωτηρίας τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τοῦ δωρηθῆναι αὐτῷ ἀντὶ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς λογισμὸν δικαιοσύνης καὶ πολιτείαν ἀρετῆς τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τοῦ ἐπισκόπου δεινός καὶ τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν αὐτοῦ . . .

Ἐπεὶ τοῦ ρυσθῆναι. Ἀντιλαβοῦ. Τῆς Παναγίας . . .

Εἶτα λέγει ὁ ἀρχιερεὺς τὴν εὐχὴν ταύτην.

Δέσποτα Κύριε ὁ παντοκράτωρ, ὁ πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δεόμεθά σου καὶ παρακαλοῦμεν, φιλόανθρωπε, ὁ δοῦλός σου ὁ δ. πρὸς τὴν ἀγίαν σου ἐκκλησίαν κατέφυγε· φώτισον αὐτὸν τὴν γλυκύτητα ψάλλειν σοι, τὰ ἔσματα τὰ πνευματικά ἐνάρχεσθαι, τῆς νοητῆς καὶ ὁσίας σου δουλείας ἀξίωσον· ἀγίασον τῷ σὺ φόβῳ· φρουρήσον τῇ σῇ χάριτι· ἵνα κατὰ τὸ ἀρεστόν σου ζήσας, καὶ ἐπὶ τὰς μείζους δωρεὰς τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος κληθεῖη. Χάριτι καὶ . . .

Εἶτα κείρεται τὴν κόμην καὶ λέγει ὁ ἀρχιερεὺς :

Κείρεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ (ὁ δεινός) εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς . . . νῦν καὶ ἀεὶ. Εἶτα λέγει ὁ ψάλτης. Ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. Καὶ ἐπιθεὶς τὴν χεῖρα ὁ ἀρχιερεὺς λέγει. Εἰρήνῃ πᾶσι. Ὁ διακ. τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν

Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, σοὺ δεόμεθα, καὶ σὲ παρακαλοῦμεν, ἐπίβλεψον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὸν παρόντα δοῦλόν σου καὶ εὐλόγησον αὐτὸν εὐλογίαν πνευματικὴν, ἣν ὑψόλογησας τὸν ἱερέα σου Μελχισεδέκ, κειρόμενον τῶν τριχῶν αὐτοῦ κατὰ τὴν σὴν ἐντολὴν διὰ τοῦ δούλου σου Ἀβραάμ. Καὶ δὸς αὐτῷ φυλάσσειν τὰς ἐντολάς σου αἰδοῖ καὶ φόβῳ δουλεύοντά σοι, ἐν σπουδῇ καὶ εὐλαβείᾳ, ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. Πλήρωσον αὐτοῦ πάσης ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τὴν ὑπηρεσίαν· ἵνα εὐαρεστός σοι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ διαμείνῃ. Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς...

Εἶθ' οὕτως εὐλογεῖ αὐτὸν καὶ ἀπολύει. (Εὐχολόγιον Ἀλλατιανόν. Ἐγγραφή διαταγῇ ἢ χειρὶ Γερμανοῦ τοῦ Ἀμαθούντος ἐν Κύπρῳ τῷ 1260).

§ 6. *Ἀκολουθία εἰς ἀναγνώστην*

Προσφέρει ὁ ἀρχιδιάκονος τὸν μέλλοντα χειροτονεῖσθαι· καὶ κλίναντος ἔμπροσθεν τοῦ ἀρχιερέως τὸ γόνυ λέγει· Κύριε εὐλόγησον. Καὶ λέγει ὁ ἐπίσκοπος. Ὁ Κύριος εὐλόγησέ σε εἰς ἀναγνώστην τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς δεινός ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς . . . νῦν καὶ ἀεὶ.

Καὶ κείρεται παρ' αὐτοῦ σταυροειδῶς λέγοντος οὕτως· Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς . . . νῦν καὶ ἀεὶ. Εἶτα τέλειον ὑπὸ τινος εἰς κληρικὸν κείρεται

σχῆμα καὶ οὕτω πάλιν τῷ ἀρχιερεὶ προσάγεται. Καὶ αὐτὸς λαμβάνων φελώνιον ἐνδιδύσκει αὐτόν. Καὶ τίθησιν ὁ ἐπίσκοπος τὸ ὠμοφόριον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ εὐχεται οὕτως·

Εὐλόγη πᾶσι. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Εὐλογητὸς εἰ, Κύριε τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ἀποστείλας τὸν Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν κεῖραι τὴν κόμην τοῦ σοῦ ἱερέως Μελχισεδέκ, ὁ παραγενόμενος ἐπὶ τῇ τῶν σῶν ἀποστόλων εὐλογίᾳ καὶ κουρᾷ καὶ δωρησάμενος αὐτοῖς ἀμώμητον τὴν πίστιν ἐν παντὶ ἔργῳ· αὐτὸς καὶ τὸν δοῦλόν σου τὸν δεῖνα παράσχου ἀντὶ τῆς κουρᾶς τῶν δικαίων, τὸν ἐν τῇ κεφαλῇ λογισμὸν δικαιοσύνης καὶ πολιτείαν ἐνάρετον ἔχειν· ἵνα κατὰ τὰς ἐντολάς σου πολιτευσάμενος ἀξιωθῇ τῆς ἐκ δεξιῶν σου στάσεως· τὸν δὲ τῆς εἰς σὲ πίστεως ταύτης τὰς τρίχας δεχόμενον δώρησαι εὐλογίαν τοῦ δικαίου Συμεῶν, τοῦ ἐν ἀγκάλαις αὐτοῦ δεξαμένου σε, καὶ πάντας τοὺς συνελθόντας εὐλόγησον εὐλογίαν πνευματικὴν. Ἐκφώνησις Ὅτι σὺ εἰ ὁ εὐλογῶν . . .

Εὐλόγη πᾶσι· τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ . . .

Καὶ ἐπιδίδει αὐτῷ τὸν ἀπόστολον καὶ ἀναγινώσκει οὕτως·

Πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα. Παῦλος δοῦλος . . . καὶ τὰ ἑξῆς. Εἶτα λαβὼν ὁ χειροτονηθεὶς χειριβόξεστον καὶ μανδύλιον ἐπιδίδει τῷ ἀρχιερεὶ νίψασθαι καὶ λέγει τρις· Ὅσοι οἱ πιστοί. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς παραινεὶ αὐτὸν οὕτως·

Τέκνον, ὁ πρῶτος βαθμὸς τῆς ἱερωσύνης, ὁ τοῦ ἀναγνώστου τυγχάνει. Προσῆκει οὖν σε καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰς θείας γραφὰς μεταχειριζόμενον καὶ τὰς προόδους ποιεῖσθαι, ἵνα οἱ ἀκροώμενοι θεωροῦντές σε οἰκοδομῇν δέχωνται καὶ σεαυτῷ μείζονα βαθμὸν περιποιήσης, μηδαμῶς κατασχύνειν τὴν ἐπὶ σοὶ ψῆφον. Σωφρόνως γὰρ καὶ δσίως καὶ δικαίως πολιτευόμενος, καὶ τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν ἴλεων ἔξεις καὶ τῆς μείζονος ἀξιωθῇ λειτουργίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

Εἶτα λέγει ὁ ἀρχιερεὺς οὕτως· Εὐλογητὸς Κύριος, ἰδοὺ γέγονεν ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ὁ δ. ἀναγνώστης τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας (δεῖνος) εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τὰ ἑξῆς. Καὶ λέγει ὁ λαὸς τρις Ἀξίος. Καὶ πολυχρονεῖται ὁ ἀρχιερεὺς. (Εὐχολόγιον Ἀλλατιανόν).

§ 7. Περὶ ὑποδιακόνων διάταξις.

Ὑποδιάκονον χειροτονῶν, ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτῷ τὰς χεῖρας καὶ ἑρεῖς·

Δέσποτα Θεέ, οὐρανοῦ καὶ γῆς Δημιουργέ καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτοῖς, ὁ καὶ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου τοῦ νεωκόρους ἀναδείξας τῶν ἁγίων σου σκευῶν φύλακας· αὐτὸς καὶ νῦν ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τόνδε, τὸν

προχειρισθέντα ὑποδιάκονον· καὶ δὸς αὐτῷ Πνεῦμα ἅγιον πρὸς τὸ ἐπαξίως ἐφάπτεσθαι τῶν λειτουργικῶν σου σκευῶν καὶ ποιεῖν τὸ θέλημά σου διὰ παντός· διὰ τοῦ Χριστοῦ σου, μεθ' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας Ἀμήν.

(Ἀποστ. Διατ. βιβλ, VIII κεφ. ΚΑ' Migne 1, 1117).

§ 8. *Περὶ ὑποδιακόνων.*

Ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, παρόντος παντός τοῦ λαοῦ, λεγέτω ἐπ' αὐτὸν ὁ ἐπίσκοπος οὕτω :

Σὺ δὲ (ὁ δεῖνα) διακόνει καὶ ἀκροῶ ἐν φόβῳ Θεοῦ τοῦ Εὐαγγελίου, θεράπευε σεαυτῷ ἐν ἀγιότητι τὴν σοφίαν αὐτοῦ, φύλαττε ἀγιότητα, ζῇθ' ἀσκητικῶς, βλέπε, πρόσεχε καὶ ἄκουε ἐν ταπεινώσει καὶ μὴ ἀμέλει τῶν εὐχῶν καὶ τῶν νηστειῶν, ἵνα σε αὐτάρκη καταστήσῃ ὁ Κύριος καὶ ἄξιον ἀναδείξῃ ἐν τῇ τάξει, ἐν ἣ αὐτὸς μείζων ἐστί. Πάντες οἱ ἱερεῖς λεγέτωσαν· Γένοιτο, γένοιτο, γένοιτο.

(Διαθήκη τοῦ Κ. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βιβλ. Α' κεφ. 44 ἐνθ' ἄν.).

§ 9. *Χειροτονία διακόνου.*

Ὁ Don Connolly παρέχει τὸ κατωτέρω κείμενον εὐχῆς ἐπὶ χειροτονία Διακόνου ὡς ἐκ τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως τοῦ Ἱεροσολύτου προερχόμενον :

«Δὸς τὸ ἅγιον Πνεῦμα χάριτος καὶ θερμότητος καὶ προθυμίας εἰς τὸν δοῦλόν σου τοῦτον, ὃν ἐξελέξω διακονεῖν τῇ Ἐκκλησίᾳ σου καὶ προσφέρειν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων σου τὰ προσενηχθέντα σοι ὑπὸ χειροτονημένων ἀρχιερέων εἰς δόξαν τοῦ ὀνόματός σου· ἵνα οὕτω ἀμέμπτως ἐν καθαρᾷ ζωῇ ὑπηρετήσας τοὺς βαθμοὺς τῆς χειροτονίας τύχη τῆς ὑπερόγου (ἱερωσύνης;) καὶ τῆς τιμῆς σου καὶ δοξάζῃ σε κ.τ.λ.

(Ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς μεταφράσεως τῆς ὑπὸ τοῦ W. K. Firminger ἐν Liturgy and Worship, reprinted in Great Britain 1947 σελ. 631).

§ 10. *Χειροθεσία καταστάσεως διακόνου.*

Πάτερ τοῦ μονογενοῦς, ὁ τὸν υἱόν σου ἀποστείλας καὶ διατάξας τὰ ἐπὶ τῆς γῆς πράγματα καὶ κανόνas τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τάξεις δεδωκώς εἰς ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν τῶν ποιμνίων, ὁ ἐκλεξάμενος ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους εἰς λειτουργίαν τῆς καθολικῆς σου ἐκκλησίας, ὁ ἐκλεξάμενος διὰ τοῦ μονογενοῦς σου τοὺς ἐπτὰ διακόνους καὶ χαρισάμενος αὐτοῖς Πνεῦμα ἅγιον, κατάστησον καὶ τόνδε διάκονον τῆς καθολικῆς σου ἐκκλησίας καὶ δὸς ἐν αὐτῷ πνεῦμα γνώσεως καὶ διαιρέσεως, ἵνα δυναθῇ μεταξὺ τοῦ λαοῦ τοῦ ἁγίου καθαρῶς καὶ ἀμέμπτως διακονῆσαι ἐν τῇ λει-

τουργία ταύτη διὰ τοῦ μονογενοῦς σου Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ σοι ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ἐν ἁγίῳ Πνεύματι καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. (Σεραπίωνος Θμούεως εὐχολόγιον εὐχή XII).

§ 11. *Ἐπίκλησις χειροτονίας διακόνου.*

Ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἀληθινὸς καὶ ἀψευδής, ὁ πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους σε ἐν ἀληθείᾳ, ὁ φοβερός ἐν βουλαῖς, ὁ σοφὸς διανοίᾳ, ὁ κραταῖος καὶ μέγας· εἰσάκουσον προσευχῆς ἡμῶν, Κύριε, καὶ ἐνώτισαι τὴν δέησιν ἡμῶν, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τόνδε, τὸν προχειρίζόμενόν σοι εἰς διακονίαν· καὶ πλησον αὐτὸν Πνεύματος ἁγίου καὶ δυνάμεως, ὥς ἐπλησας Στέφανον τὸν μάρτυρα καὶ μιμητὴν τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ σου· καὶ καταξίωσον αὐτόν, εὐαρέστως λειτουργήσαντα τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ διακονίαν, ἀτρέπτως, ἀμέμπτως, ἀνεγκλήτως, μείζονος ἀξιωθῆναι βαθμοῦ διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ· μεθ' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν (Ἀποστ. Διαταγαὶ βιβλ. VIII κεφ. ιη'. Migne I, 1116).

§ 12. *Περὶ χειροτονίας διακόνου.*

Ἡ χειροτονία τοῦ διακόνου οὕτω γινέσθω. Ὁ ἐπίσκοπος μόνος αὐτῷ τὴν χεῖρα ἐπιτίθῃσι..καὶ εὐχέσθω ὑπὲρ τὸν διάκονον :

Ὁ Θεός, ὃς πάντα ἐδημιούργησας καὶ λόγῳ κατεκόσμησας, ὃς ἐν κόσμοις ἄγνοις ἐπαναπαύῃ, ὃς διὰ τῶν προφητῶν σου ὤκονόμησας ἡμῖν ζωὴν αἰωνίαν καὶ ἡμᾶς διὰ τοῦ φωτός τῆς γνώσεως ἐφώτισας, Θεέ, ποιητὰ τῶν μεγάλων καὶ πάσης δόξης αἴτιε, Πάτερ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν ἐπεμψας εἰς πλήρωσιν τῆς βουλῆς σου, ἵνα πᾶν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐλευθερωθῇ, καὶ ἡμῖν διεκήρυξας καὶ κατέδειξας τὸν νοῦν σου, τὴν σοφίαν σου, τὴν σὴν ἐπίσκεψιν, τὸν ἀγαπητόν σου Υἱὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν κύριον τοῦ φωτός, τὸν ἡγεμόνα τῶν ἡγεμόνων καὶ Θεὸν τῶν θεῶν, καταπέμψον τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος καὶ σπουδῆς ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον, ἵνα δοθῇ τούτῳ σοφία, ἡσυχία, μακροθυμία, ἀρετὴ τοῦ ἀρέσκειν σοι. Κατάστησον αὐτόν, Κύριε, ἐργάτην φρόνιμον δίχα συγχύσεως, πρῶτον, φίλον τῶν ὁρφανῶν καὶ τῶν θεραπόντων τῆς εὐσεβείας, προστάτην τῶν κληρῶν, ζέοντα τῷ πνεύματι, φίλον τῶν καλῶν πραγμάτων. Φώτισε, Κύριε, ὃν ἡγάπησας καὶ ἐξελέξω εἰς διακονίαν τῆς ἐκκλησίας σου καὶ εἰς τὸ προσφέρειν ἐν ἀγιότητι εἰς τὸ θυσιαστήριόν σου τὰ προσφερόμενά σοι ὑπὸ τῆς κληρονομίας τοῦ βασιλείου ἱερατεύματός σου, ἵνα ἐπιτελῶν τὰ καθήκοντα τῆς διακονίας ἀνεγκλήτως καὶ ἄγνως καὶ ἁγίως καὶ εἰλικρινεῖ διανοίᾳ ἄξιος καταστῇ τῆς μεγάλης καὶ ἐξαιρέτου ταύτης τάξεως διὰ τοῦ θελήματός Σου

καὶ σὲ ὑμῇ ἀδιαλείπτως διὰ τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δι' οὗ Σοι δόξα καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ λαὸς Ἀμήν.

(Διαθήκη τοῦ Κ. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βιβλ. Α κεφ. 38 "Ενθ' ἄνωτ.)

§ 13. Τὴν εὐχὴν ἐπὶ χειροτονίᾳ πρεσβυτέρου κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν Παράδοσιν ἴδε ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἐπισκόπου.

§ 14. Χειροθεσία καταστάσεως πρεσβυτέρων.

Τὴν χεῖρα ἐκτείνομεν, δέσποτα Θεέ τῶν οὐρανῶν, πάτερ τοῦ μονογενοῦς σου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον καὶ δεόμεθα, ἵνα τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἐπιδημήσῃ αὐτῷ· φρονήσιν αὐτῷ χάρισαι καὶ γνῶσιν καὶ καρδίαν ἀγαθὴν, γενέσθω ἐν αὐτῷ πνεῦμα θεῖον πρὸς τὸ δύνασθαι αὐτὸν οἰκονομῆσαι τὸν λαόν σου καὶ πρεσβεῦειν τὰ θεῖά σου λόγια καὶ καταλλάξαι τὸν λαόν σου τοῖς ἀγενήτοις Θεῷ, ὁ χαρισάμενος ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Μωσέως ἐπὶ τοὺς ἐκλελεγμένους πνεῦμα ἅγιον· μέρισον καὶ τῷδε πνεῦμα ἅγιον ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ μονογενοῦς εἰς χάριν σοφίας καὶ γνώσεως καὶ πίστεως ὁρθῆς, ἵνα δυνηθῇ σοι ὑπηρετῆσαι ἐν καθαρᾷ συνειδήσει διὰ τοῦ μονογενοῦς σου Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ σοι ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ἐν ἁγίῳ Πνεύματι καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

(Σεραπίωνος τοῦ Θμουέως Εὐχολόγιον εὐχή XIII)

§ 15. Περὶ χειροτονίας πρεσβυτέρων διάταξις.

Πρεσβύτερον χειροτονῶν, ὃ ἐπίσκοπε, τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐπιτίθει αὐτός, τοῦ πρεσβυτερίου παρεστῶτός σοι καὶ τῶν διακόνων, καὶ εὐχόμενος λέγε :

Κύριε παντοκράτορ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ Χριστοῦ τὰ πάντα δημιουργήσας καὶ δι' αὐτοῦ τῶν ὅλων προνοῶν καταλλήλως· ὃ γὰρ δύναμις διάφορα ποιῆσαι, τούτῳ δυνάμις καὶ διαφόρως προνοῆσαι· διὰ γὰρ τοῦτο ὁ Θεὸς προνοεῖς, τῶν μὲν ἀθανάτων φυλακὴ μόνῃ, τῶν δὲ θνητῶν διαδοχῇ, τῆς ψυχῆς φροντίδι νόμων, τοῦ σώματος ἀναπληρώσει τῆς ἐνδεείας· αὐτὸς οὖν καὶ νῦν ἐπίβλεψον ἐπὶ τὴν ἁγίαν σου ἐκκλησίαν καὶ αὕξησον αὐτήν, καὶ πληθύνον τοὺς ἐν αὐτῇ προσεστώτας, καὶ δὸς δύναμιν πρὸς τὸ κοπιᾶν αὐτοὺς λόγῳ καὶ ἔργῳ εἰς οἰκοδομὴν τοῦ λαοῦ σου. Αὐτὸς καὶ νῦν ἐπιδε ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον, τὸν ψήφῳ καὶ κρίσει τοῦ κλήρου παντός εἰς πρεσβυτέριον ἐπιδοθέντα· καὶ ἐμπλήσον αὐτὸν Πνεύματος χάριτος καὶ συμβουλίας, τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ κυβερνᾶν τὸν λαόν σου ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, ὃν τρόπον ἐπεῖδες ἐπὶ λαὸν ἐκλογῆς σου καὶ προσέταξας Μωϋσεὶ αἰρεῖσθαι πρεσβυτέρους, οὓς ἔπλησας Πνεύματος. Καὶ νῦν, Κύριε, παράσχου ἀνελλι-

πὲς τηρῶν ἐν ἡμῖν τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτός σου, ὅπως πλησθεῖς ἐνεργημάτων ἱατικῶν καὶ λόγου διδασκτικοῦ ἐν προόψει παιδεύῃ σου τὸν λαόν, καὶ δουλεύῃ σοι εἰλικρινῶς ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἱερουργίας ἀμώμους ἐκτελῇ διὰ τοῦ Χριστοῦ σου· μεθ' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

(Ἀποστ. Διαταγαὶ VIII, ΙΣΤ Migne I 1114)

§ 16. *Περὶ καθιδρύσεως πρεσβυτέρου.*

Ἡ χειροτονία τοῦ πρεσβυτέρου γίνεται οὕτως: Ἄπαν τὸ ἱερατικὸν σῶμα ἄγουσι τοῦτον καὶ ὁ ἐπίσκοπος τὴν χεῖρα ἐπιτίθουσιν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τούτου ἀπομένων καὶ κρατούντων αὐτὸν τῶν πρεσβυτέρων. Ἀρχεται ὁ ἐπίσκοπος οὕτω λέγων:

Εὐχὴ ἐπιθέσεως χειρὸς ὑπὲρ τὸν πρεσβύτερον

Ὁ Θεός, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἀνέκφραστος, ὁ ἀπαστράπτων, ὁ ἀναρχος καὶ ἀτελεύτητος, ὁ τὰ πάντα διαθέμενος καὶ καθορίσας καὶ βουλῇ ὁρισάμενος τάξιν τούτοις, τοῖς ὑπὸ σοῦ δημιουργηθεῖσι, ἐπάκουσον ἡμῶν καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον καὶ μετὰδος αὐτῷ πνεῦμα χάριτος, συμβουλίας καὶ μακροθυμίας, πνεῦμα πρεσβυτέρου μὴ γηράσκον, μὴ ἐκλείπον, πνεῦμα ὁμογενές, τοὺς πιστοὺς ἐπιμελούμενον καὶ ἐλέγχον πρὸς τὸ συναντιλαμβάνεσθαι καὶ κυβερνᾶν τὸν λαόν σου ἐν ἔργῳ, ἐν φόβῳ, ἐν καρδίᾳ καθαρᾷ, ἐν ἀγιότητι, ἐν κάλλει, ἐν σοφίᾳ καὶ ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος καὶ τὴν σὴν Πρόνοιαν, Κύριε, ὃν τρόπον ὅτε ἐπειδὴς ἐπὶ λαὸν ἐκλογῆς σου, προσέταξας Μωϋσεῖ αἰρεῖσθαι πρεσβυτέρους, οὓς ἐπλησας Πνεύματος τοῦ σοῦ, ὅπερ ἐδωρήσω τοῖς διακόνοις σου. Καὶ νῦν Κύριε, παράσχου τούτῳ ἀνελλιπὲς τὸ Πνεῦμά σου, ὅπερ δέδωκας τοῖς ὑπὸ σοῦ διδασκοῖς καὶ πᾶσι τοῖς εἰς σὲ διὰ τούτων πιστεύσασιν καὶ ἄξιον κατέστησον τοῦτον, ὅς πεπληρωμένος σοφίας σου καὶ τῶν σῶν κεκρυμμένων μυστηρίων κυβερνᾷ τὸν λαόν σου ἐν λαμπρότητι καρδίας καθαρᾶς καὶ ἀνυποκρίτου, δοξάζων, εὐλογῶν, αἰνῶν, εὐχαριστῶν καὶ δοξολογῶν ἐν παντὶ καιρῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς τὸ ἅγιον καὶ ἑνδοξον ὄνομά Σου, κοπιῶν ἐν ἰλαρότητι, ἐν ὑπομονῇ, ἵνα ᾗ σκευὸς τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος, ἔχων καὶ φέρων κατὰ πάντα χρόνον τὸν σταυρὸν τοῦ Μονογενοῦς σου Υἱοῦ, Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ σοι δόξα καὶ κράτος μετὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ λαὸς λεγέτω Ἀμήν.

(Διαθήκη τοῦ Κ. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Βιβλ. Α κεφ. 30 ἐνθ' ἄνωτ.)

§ 17. *Χειροτονία ἐπισκόπου.*

Ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν

οἰκτιρῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, ὁ γινώσκων τὰ πάντα πρὶν γενέσεως, σὺ ὁ δοὺς ὄρους ἐκκλησίας διὰ λόγου χάριτός σου, ὁ προορίσας τὸ ἀπ' ἀρχῆς γένος δικαίων· ἐξ Ἀβραάμ, ἄρχοντάς τε καὶ ἱερεῖς καταστήσας, τό τε ἀγίασμά σου μὴ καταλιπὼν ἀλειτούργητον, ὁ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου εὐδοκήσας ἐν οἷς ἡρετίσω δοξασθῆναι· καὶ νῦν ἐπίχεε τὴν παρὰ σοῦ δύναμιν τοῦ ἡγεμονικοῦ πνεύματος, ὅπερ διὰ τοῦ ἡγαπημένου σου παιδὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ δεδώρησαι τοῖς ἁγίοις σου ἀποστόλοις, οἳ καθίδρυσαν τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τόπον ἀγιάσματος σου εἰς δόξαν καὶ αἴνον ἀδιάλειπτον τοῦ ὀνόματός σου. Δὸς καρδιογνώστα πάντων, ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον, ὃν ἐξελέξω εἰς ἐπισκοπὴν ποιμαίνειν τὴν ποίμνην σου τὴν ἁγίαν καὶ ἀρχιερατεύειν σοι, ἀμέμπτως λειτουργοῦντα νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἀδιαλείπτως τε ἰλάσκεσθαι τὸ πρόσωπόν σου καὶ προσφέρειν σοι τὰ δῶρα τῆς ἁγίας σου ἐκκλησίας καὶ τῷ πνεύματι τῷ ἀρχιερατικῷ ἔχειν ἐξουσίαν ἀφιέναι ἁμαρτίας κατὰ τὴν ἐντολήν σου, διδόναι κλήρους κατὰ τὸ πρόσταγμά σου, λύειν τε πάντα σύνδεσμον κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκας τοῖς ἀποστόλοις, εὐαρεστεῖν τέ σοι ἐν πραότητι καὶ καθαρῇ καρδίᾳ, προσφέροντά σοι ὁσμὴν εὐωδίας διὰ τοῦ παιδός σου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ κυρίου ἡμῶν, μεθ' οὗ σοι δόξα, κράτος, τιμὴ σὺν ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(Κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν Παράδοσιν (Αἰγυπτιακὴν Διάταξιν) ἐν Hans Achelis, Die ältesten Quellen des oriental. Kirchenrechtes, Die Canones Hippolyti σελ. 42 καὶ ἐξῆς).

Ἡ Ἀποστολικὴ παράδοσις ἐπάγεται καὶ τὰ ἐξῆς : « Ἀλλ' ὅταν χειροτονῇται πρεσβύτερος, ἅς ἐπιθῇται τὰς χεῖρας αὐτοῦ ὁ ἐπίσκοπος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, οἱ δὲ πρεσβύτεροι ἅς ἅπτωνται αὐτῆς ὁμοῦ, καὶ λεγέτω καθ' ἃ ἐλεγχθῇ προηγουμένως, ὡς εἵπομεν πρότερον ἐπὶ τοῦ ἐπισκόπου, δεόμενος καὶ λέγων Ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κλπ. » Ἦτοι ἡ αὐτὴ καὶ ἐπὶ χειροτονίας ἐπισκόπου εὐχὴ παρ' ἀλλάσσοῦσα εἰς μίαν μόνον λέξιν. Ἀντὶ δηλαδὴ τοῦ « εἰς ἐπισκοπὴν » τίθεται ἡ λέξις « πρεσβυτέρου » καὶ παραλείπομένης τῆς φράσεως « καὶ ἀρχιερατεύειν σοι ».

Οἱ κανόνες τοῦ Ἱππολύτου διατάσσουσιν διαφόρως πῶς : « Ἀλλ' ἐὰν χειροτονῇται πρεσβύτερος, ἅς γίνωνται πάντα ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπισκόπου, ἐξαιρέσει μόνον τῆς ἐπὶ τοῦ θρόνου καθέδρας. Ἄς γίνεσθαι καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὁλόκληρος ἡ εὐχή, ἥτις καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπισκόπου, μὲ μόνην τὴν ἐξαίρεσιν τῆς ὀνομασίας « εἰς ἐπισκοπὴν ». Ἄς ἐξιπύται ὁ ἐπίσκοπος ἐν πᾶσι πρὸς τὸν πρεσβύτερον ἐξαίρεσει τοῦ θρόνου καὶ τῆς χειροτονίας, διότι εἰς τὸν πρεσβύτερον δὲν παρέχεται ἡ ἐξουσία τοῦ χειροτονεῖν.

Εἰς τὴν Αἰθιοπικὴν ἐν τούτοις μετάφρασιν τῆς Ἀποστολικῆς Παράδοσεως, ἥτις δὲν εἶναι παλαιότερα τοῦ Δ' αἰῶνος εὐρηται εὐχὴ τις ἐπὶ χειροτονίᾳ πρεσβυτέρου, στερουμένη προοιμίου, ἐξ οὗ δύναται νὰ συναχθῇ

ὅτι τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐπὶ χειροτονίᾳ ἐπισκόπου εὐχῆς, ἐταυτίζετο πρὸς τὸ πρῶτον μέρος τῆς εὐχῆς ἐπὶ χειροτονίᾳ πρεσβυτέρου.

Κατὰ ταῦτα ἡ τελευταία αὕτη εὐχή εἶχεν ὡς ἐξῆς :

Ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν κ.τ.λ. . . . κατὰ τόπον ἀγιάσματος σου εἰς δόξαν καὶ αἶνον ἀδιάλειπτον τοῦ Ὀνόματός σου. Μεθ' οὗ συνεχίζετο ὡς ἀκολουθῶς : Ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπέβλεπον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον καὶ μετάδος αὐτῷ πνεῦμα χάριτος καὶ συμβουλίας τοῦ πρεσβυτερίου πρὸς τὸ συναντιλαμβάνεσθαι ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ καὶ κυβερνᾶν τὸν λαὸν σου, ὡς ἐπέβλεψας ἐπὶ τὸν λαὸν τῆς ἐκλογῆς σου καὶ προσέταξας Μωϋσεὶ αἰρεῖσθαι πρεσβυτέρους, οὓς ἐπλησας Πνεύματος τοῦ σοῦ, ὅπερ ἐδωρήσω τοῖς διακόνους σου. Καὶ νῦν, Κύριε, ἀξίωσον τοῦ τηρεῖσθαι ἐν ἡμῖν ἀνελλιπῶς τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτός σου καὶ ἀξίωσον ἡμᾶς, ἵνα πιστεύοντες εἰς σὲ διακονῶμεν ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ, αἰνοῦντές σε διὰ τοῦ Παιδός σου Ἰησοῦ Χριστοῦ δι' οὗ σοι δόξα καὶ κράτος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ μετὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἀγίᾳ Ἐκκλησίᾳ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας Ἀμήν.

(Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς τοιαύτης, τῆς ὑπὸ τοῦ W. K. Firminger ἐν *Liturgy and Worship*, reprinted in great Britain 1947 σελ. 630—631).

§ 18. Χειροθεσία καταστάσεως ἐπισκόπου.

Ὁ τὸν κύριον Ἰησοῦν ἀποστείλας εἰς κέρδος ὅλης τῆς οἰκουμένης, ὁ δι' αὐτοῦ τοὺς ἀποστόλους ἐκλεξάμενος, ὁ κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν ἐπισκόπους ἁγίους χειροτονῶν, ποιήσον ὁ Θεὸς τῆς ἀληθείας καὶ τόνδε ἐπίσκοπον, ζῶντα ἐπίσκοπον, ἄξιον τῆς διαδοχῆς τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ δὸς αὐτῷ χάριν καὶ πνεῦμα θεῖον, ὃ ἔχαρίσω πᾶσι τοῖς γνησίοις σου δούλοις καὶ προφήταις καὶ πατριάρχαις. Ποίησον αὐτὸν ἄξιον εἶναι ποιμαίνειν σου τὴν ποίμνην, ἔτι δὲ ἀμέμπτως καὶ ἀπροσκόπως ἐν τῇ ἐπισκοπῇ διατελείτω διὰ τοῦ μονογενοῦς σου Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ σοι ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ἐν ἁγίῳ Πνεύματι καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(Σεραπίωνος τοῦ Θμουέως Εὐχολόγιον ὑπ' ἀριθμ. XIV).

§ 19. Ἐπίκλησις ἐπὶ χειροτονίας ἐπισκόπων.

Ὁ ὢν, Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ὁ μόνος ἀγέννητος καὶ ἀβασίλευτος· ὁ ἀεὶ ὢν καὶ πρὸ τῶν αἰώνων ὑπάρχων· ὁ παντὶ ἀνενδέης καὶ πάσης αἰτίας καὶ γενέσεως κρείττων· ὁ μόνος ἀληθινός, ὁ μόνος σοφός· ὁ ὢν μόνος Ὑψιστος· ὁ τῇ φύσει ἀόρατος, οὗ ἡ γνῶσις ἀναρχος, ὁ μόνος ἀγαθός καὶ ἀσύγκριτος, ὁ τὰ πάντα εἰδὼς πρὶν γενέσεως αὐτῶν· ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ ἀπρόσιτος, ὁ ἀδέσποτος, ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ μονο-

γενοῦς Υἱοῦ σου, τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, ὁ δημιουργὸς τῶν ὅλων δι' αὐτοῦ, ὁ προνοητής, ὁ κηδεμών, ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, Σὺ ὁ δὸς ὅρους ἐκκλησίας διὰ τῆς ἐνσάρκου παρουσίας τοῦ Χριστοῦ σου, ὑπὸ μάρτυρι τῷ παρακλήτῳ διὰ τῶν σῶν ἀποστόλων καὶ ἡμῶν, τῶν χάριτι σὴ παρεστῶτων ἐπισκόπων· ὁ προορίσας ἐξ ἀρχῆς ἱερεῖς εἰς ἐπιστασίαν λαοῦ σου, Ἄβελ ἐν πρώτοις, Σὴθ καὶ Ἐνὼς καὶ Ἐνὼχ καὶ Νῶε καὶ Μελχισεδέκ καὶ Ἰώβ· ὁ ἀναδείξας Ἀβραάμ καὶ τοὺς λοιποὺς πατριάρχας σὺν τοῖς πιστοῖς σου θεράποσι Μωϋσεὶ καὶ Ἀαρὼν καὶ Ἐλεάζαρ καὶ Φινεές· ὁ ἐξ αὐτῶν προχειρισάμενος ἄρχοντας καὶ ἱερεῖς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου· ὁ τὸν Σαμουὴλ ἐκλεξάμενος εἰς ἱερέα καὶ προφήτην, τῷ ἁγιάσματί σου ἀλειτούργητον μὴ ἐγκαταλιπών, ὁ εὐδοκήσας ἐν οἷς ἡρετίσω δοξασθῆναι· Αὐτὸς καὶ νῦν μεσιτεῖα τοῦ Χριστοῦ σου δι' ἡμῶν ἐπίχεε τὴν δύναμιν τοῦ ἡγεμονικοῦ σου Πνεύματος, ὅπερ διακονεῖται τὸ ἡγαπημένῳ σου παιδί Ἰησοῦ Χριστῷ, ὅπερ ἐδωρήσατο γνῶμη σου τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις τοῦ αἰωνίου Θεοῦ. Δὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου, καρδιογνώστα Θεέ, ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τόνδε δὴν ἐξελέξω εἰς ἐπίσκοπον, ποιμαίνειν τὴν ἁγίαν σου ποίμνην καὶ ἀρχιερατεῦν σοι, ἀμέμπτως λειτουργοῦντα νυκτὸς καὶ ἡμέρας καὶ ἐξιλασκόμενόν σου τὸ πρόσωπον ἐπισυναγαγεῖν τὸν ἀριθμὸν τῶν σωζομένων καὶ προσφέρειν σοι τὰ δῶρα τῆς ἁγίας σου Ἐκκλησίας. Δὸς αὐτῷ, Δέσποτα παντοκράτορ, διὰ τοῦ Χριστοῦ σου τὴν μετουσίαν τοῦ ἁγ. Πνεύματος, ὥστε ἔχειν ἐξουσίαν ἀφιέναι ἁμαρτίας κατὰ τὴν ἐντολήν σου, διδόναι κλήρους κατὰ τὸ πρόσταγμά σου, λύειν δὲ πάντα σύνδεσμον κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ἔδωκας τοῖς ἀποστόλοις· εὐαρεστεῖν δέ σοι ἐν πραότητι καὶ καθαρᾷ καρδίᾳ, ἀτρέπτως, ἀμέμπτως, ἀνεγκλήτως προσφέροντά σοι καθαρὰν καὶ ἀναίμακτον θυσίαν, ἣν διὰ Χριστοῦ διατάξω τὸ μυστήριον τῆς Καινῆς Διαθήκης, εἰς δομὴν εὐωδίας, διὰ τοῦ ἁγίου Παιδός σου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν δι' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας ἐν ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(Ἀποστολ. Διαταγ. VIII κεφ. E Migne 1, 1073).

§ 20. Περὶ καταστάσεως ἐπισκόπου.

Οἱ ἐπίσκοποι ἐπ' ἐκείνον τὰς χεῖρας ἐπιτιθέντες λεγέτωσαν «Ἐπιτίθεμεν τὰς ἡμετέρας χεῖρας ἐπὶ τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ τοῦτον, ὅστις ἐξελέγη ἐν Πνεύματι εἰς στερεὰν καὶ θρησκευτικὴν κατάστασιν τῆς ἐκκλησίας, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχὴ ἐστὶ μοναρχικὴ καὶ ἀδιάλυτος, τοῦ ἀοράτου καὶ ζῶντος Θεοῦ, πρὸς ἐλευθέρωσιν ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς κρίσεως, καὶ πρὸς τὰς ἁγίας καὶ θείας ἀποκαλύψεις, πρὸς τὰ θεῖα χαρίσματα καὶ πιστὰ δόγματα τῆς Τριάδος διὰ τοῦ σταυροῦ, διὰ τῆς ἀναστάσεως, διὰ τῆς ἀφθαρσίας ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ».

Μετὰ ταῦτα εἰς τῶν ἐπισκόπων, ὁ ἐντεταλμένος παρὰ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, ἐπιτίθῃσι τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν λέγων τὴν ἐπίκλησιν ταύτην τῆς χειροτονίας.

Εὐχὴ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον. Ὁ Θεός, ὃς ἐν ἀρετῇ πάντα ἐποίησας καὶ ἐστερέωσας, ὃς συλλήψει τοῦ νοῦ ἐθεμελίωσας τὴν οἰκουμένην, ὃς ἐκόσμησας τὸν στέφανον πάντων τῶν ὑπὸ τοῦ σοῦ πεποιημένων, ὃς ἔδωκας τούτοις ἐν φόβῳ δουλεύειν ταῖς προσταγαῖς, ὃς ἔνειμας ἡμῖν σύνεσιν ἀληθείας καὶ γνωστὸν ἐποίησας ἡμῖν τὸ Πνεῦμα τὸ σὸν ἐκεῖνο τὸ ἀγαθόν, ὃς τὸν ἡγαπημένον σου Υἱὸν ἀπέστειλας μόνον Σωτῆρα ἡμῶν ἀναμάρτητον ὑπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῶν· ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὃς ἐν ὑψηλοῖς διηνεκῶς κατοικεῖς, ὁ ὕψιστος, ὁ αἰνετός, ὁ φοβερὸς, ὁ μέγας καὶ πάντα ἐφορῶν, ὁ εἰδὼς πάντα πρὸ γενέσεως αὐτῶν, παρ' ᾧ τὰ πάντα ἦν πρὶν γενέσθαι, ὁ δοὺς φωτισμὸν τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς χάριτος τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ, ὁ προορίσας ἅπ' ἀρχῆς τοὺς ἐπιθυμοῦντας τὴν δικαιοσύνην καὶ ποιοῦντας ἀγιωσύνην καὶ κατοικίαν ἐν ταῖς μοναῖς σου· ὁ ἐκλεξάμενος Ἀβραάμ τὸν εὐαρεστήσαντά σοι ἐν πίστει καὶ μεταθέμενος εἰς θησαυρὸν ζωῆς Ἐνὼχ τὸν ἅγιον, ὁ προχειρισάμενος ἄρχοντας καὶ ἱερεῖς ἐν τῷ ὑψίστῳ σου θυσιαστηρίῳ· Κύριε, ὁ καλέσας τούτους ἐν τῷ τόπῳ τῆς δόξης σου πρὸς ἔπαινον καὶ δοξολογίαν τοῦ ὀνόματός σου καὶ τοῦ μονογενοῦς σου· Κύριε ὁ Θεός, ὁ μὴ καταλιπὼν τὸ ὑπέρτατον θυσιαστήριόν σου ἀλειτούργητον πρὸ συστάσεως κόσμου καὶ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ κόσμου τὰ θυσιαστήριά σου κοσμήσας καὶ διακοσμήσας δι' ἀρχόντων καὶ ἱερέων πιστῶν κατὰ τὸν τύπον τῶν οὐρανῶν σου· Κύριε, ὁ καὶ νῦν εὐδοκήσας προσεπαινεῖσθαι καὶ κατὰξιώσας καταστήσῃαι ἄρχοντας τῷ λαῷ σου, φώτισον καὶ ἔκχυσον τὴν σύνεσιν καὶ χάριν τοῦ ἡγεμονικοῦ σου Πνεύματος, ὃπερ διακονεῖ τῷ ἡγαπημένῳ σου παιδί Ἰησοῦ Χριστῷ. Δός, ὁ Θεός, σοφίαν, σύνεσιν, δύναμιν, ἀρετὴν, ἐνότητα πνεύματος εἰς τὸ ποιεῖν πάντα τῇ συνεργίᾳ σου. Χορήγησον, ὁ Θεός, τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα, τὸ δοθὲν τῷ Ἀγίῳ σου, πέμψον αὐτὸ τῇ ἀγίᾳ σου καὶ ἀμώμῳ ἐκκλησίᾳ καὶ παντὶ τόπῳ, ψάλλοντι τοὺς σοὺς αἵνους. Δός Κύριε, ἵνα ὁ δοῦλός σου οὗτος ἀρέσῃ σοι, πρὸς ἐξομολόγησιν δόξης καὶ ἀπαυστὸν ἔπαινον, πρὸς δοξολογίας τελείας, πρὸς χρόνους ἱλαστηρίους, πρὸς εὐχὰς εὐπροσδέκτους, πρὸς ἱκεσίαν πιστήν, πρὸς σκέψιν ὀρθήν, πρὸς καρδίαν ταπεινήν, πρὸς δαῖσιν ζωῆς καὶ ταπεινώσεως καὶ ἀληθείας, πρὸς σοφίαν εὐθύτητος. Πάτερ, ὁ γινώσκων τὰς καρδίας πάντων, τούτῳ τῷ δούλῳ σου, ὃν ἐξελέξω εἰς ἐπίσκοπον, ποιμαίνειν τὴν ἁγίαν ποίμνην σου καὶ πράττειν τὰ προσήκοντα ἄνευ ἕριδος ἐν τῷ ὑπερτάτῳ ἱερατικῷ ἀξιώματι, νυκτὸς καὶ ἡμέρας λειτουργοῦντα, ἀξιώσον ἐμφανίζεσθαι τῷ προσώπῳ σου καὶ τοῦτον ἅγιον κατὰστησον, ἵνα σοι ἐπιμελῶς καὶ μετὰ παντὸς φόβου προσφέρῃ τὰ δῶρα τῆς

ἀγίας σου ἐκκλησίας. Μετάδος αὐτῷ ἵνα ἔχη τὸ σὸν Πνεῦμα ἰσχυρὸν τῇ ἐξουσίᾳ εἰς τὸ λύειν πάσας τὰς ἁμαρτίας, ὃν τρόπον τοῖς ἀποστόλοις σου μετέδωκας. Ἵνα εὐαρεστήσῃ σοι ἐν ταπεινώσει, ἐμπλήσῃ αὐτὸν ἀγάπης, γνώσεως, διακρίσεως, μαθήσεως, τελειότητος, μακροθυμίας μετὰ καθαρᾶς καρδίας, ὅταν δέηται ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ὅταν λυπῇται δι' αὐτούς, οἵτινες μωρῶς φέρονται καὶ τούτους εἰς βοήθειαν ἔλκη, ὅταν προσφέρῃ σοι αἶνους, ἐξομολογήσεις καὶ ἱκεσίας εἰς ὁσμὴν εὐωδίας διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀγαπητοῦ σου Υἱοῦ, δι' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ κράτος μετὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρὸ αἰώνων καὶ νῦν καὶ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ εἰς γενεὰς γενεῶν καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Καὶ λεγέτω ὁ λαὸς Ἀμήν. Εἶτα ἀναφωνεῖτω Ὁ ἅγιος, ἄξιος, ἄξιος». (Διαθήκη τοῦ Κ. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βιβλ. Α κεφ. 21 ἐνθ' ἄνωτ.).

§ 21. Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Ἐπισκόπου.

Κατὰ κώδικα Σάββα—Ἱεροσολυμ. πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης ὑπ' ἀριθ. 362 (607) τοῦ XVI αἰῶνος.

Πρὸ τοῦ φθάσαι τὸν καιρὸν τῆς λειτουργίας, οἱ ὑπηρέται εὐτρεπίζουσι τὴν ἀναβάθραν τοῦ ἀρχιερέως τιθέντες αὐτὴν ἐνδον τοῦ ναοῦ ἐν ταῖς βασιλικαῖς πύλαις ἢ καὶ ἐν τῷ νάρθηκι, καὶ ἐν τῷ τέλει τῶν βαθμίδων ἐκατέρωθεν αὐτῆς τιθέασι θρόνους ἀρχιερατικούς, μέσον δὲ τῶν θρόνων τούτων ἀπὸ τῆς τελευταίας βαθμίδος ζωγραφεῖ ὁ ἐπὶ τῆς εὐταξίας ἀετὸν μετὰ φεγγίου τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ποιῶν πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀναβάθρας, περὶ δὲ τοὺς πόδας αὐτοῦ ζωγραφεῖ σχῆμα πόλεως καὶ κάτωθεν τῆς πόλεως ὡς ποταμούς τρεῖς. Καὶ ταῦτα καλῶς εὐτρεπίσας ἴστησιν ὑπηρέτας ἔξωθεν τῶν θρόνων φυλάσσοντας τὴν ζωγραφίαν ὥστε μὴ διέρχεσθαι τινὰς καὶ καταπατεῖν ταῦτα. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς φορέσας ἀνέρχεται ἐν τῇ ἀναβάθρᾳ διὰ μέσου τοῦ ἀετοῦ, τῶν ἄλλων πάντων ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν ὑποχωρούντων, ἵνα μὴ πατήσωσιν αὐτόν. Εἶτα ὑποχωροῦσι πάντες καὶ κάθηνται ἐν ἐνὶ μέρει. Ὁ δὲ χαρτοφύλαξ ἀπέρχεται μετὰ τοῦ ὑπομνηματογράφου καὶ τοῦ ἱερομνήμονος, ἐπομένων αὐτῷ, προπορευομένου ἀεὶ τοῦ ἐπὶ τῆς εὐταξίας, καὶ προσκαλεῖται πρῶτον τοὺς ψάλτας, οἱ καὶ ἐρχόμενοι, στάντες ἀπαντικρὺ τοῦ πατριαρχου καὶ προσκυνήσαντες ψάλλουσι τρεῖς τὸ Εἰς πολλὰ ἔτη, δέσποτα. Μετὰ τούτους προσκαλεῖται τοὺς ἀρχοντας τῆς ἐκκλησίας, οἱ καὶ ἐρχόμενοι κατὰ τάξιν καὶ κατὰ συζυγίαν προσκυνοῦντες· οἱ μὲν ἐξωκατάκληλοι κάθηνται ἐν ταῖς βαθμίδι τῆς ἀναβάθρας, ὁ δὲ πρωτονοτάριος καὶ ὁ λογοθέτης ἀνέρχονται καὶ ἴστανται ἐκατέρωθεν τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου, οἱ δὲ λοιποὶ ἴστανται κάτω μετὰ τὴν ἀναβάθραν ἐξ ἐκατέρου μέρους. Εἶτα προσκαλεῖται τοὺς ἐπισκόπους οἱ καὶ ἐρχόμενοι μετὰ φαυλονίων λευκῶν καὶ προσκυνοῦντες κατὰ συζυγίαν κάθηνται ἐν τοῖς προευτρεπισμένοις θρόνοις. Καὶ

τελευταῖον προσκαλεῖται τὸν ὑποψήφιον, ὃς καὶ ἐρχόμενος μετὰ φαιλονίου λευκοῦ καὶ ἐπιτραχηλίου κατὰ ποταμὸν προσκυνεῖ, καὶ στὰς ἀπαντικρὺ τοῦ πατριάρχου, ἀναγινώσκει τὴν ἰδίαν ὁμολογίαν εἰς ἐπήκοον πάντων. Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἀνιστάμενος ὁ χαρτοφύλαξ ἀπέρχεται ἐν τῷ τόπῳ, ἔνθα ἴσταται ὁ ὑποψήπιος καὶ λαβὼν τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν τῇ ἰδίᾳ δεξιᾷ καὶ ταύτην ὑποκλίνας ἀσκεπῇ οὖσαν, ἐκφωνεῖ· Κελεύσατε. Καὶ πάντων ἀνισταμένων, ἀνίσταται ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ἔχων πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα ἐκτεταμένην, ἐκφωνεῖ· Ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος διὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος προχειρίζεται σε μητροπολίτην τῆς θεοσωστού πόλεως τῆσδε. Καὶ οἱ μὲν ψάλλται ψάλλουσι τρεῖς τὸ Εἰς πολλὰ ἔτη, δέσποτα· ὁ δὲ χαρτοφύλαξ, κρατῶν τὸν χειροτονούμενον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἀνέρχεται διὰ τοῦ αἵτου πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ ὑποδείκνυσιν αὐτῷ ἀσπάσασθαι τὸ τοῦ ἀρχιερέως δεξιὸν γόνυ, τὴν δεξιὰν χεῖρα καὶ τὴν δεξιὰν παρειάν. Εἴτα ἀπέρχεται εἰς τοὺς ἐπισκόπους καὶ ἀσπάζεται καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ στόμα, καὶ πάλιν ἴστησιν αὐτὸν ὁ χαρτοφύλαξ ἐν τῷ συνήθει τόπῳ καὶ ὑποκλίνας αὐτῷ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐκφωνεῖ· Κελεύσατε. Καὶ πάλιν ἀνιστάμενος ὁ ἀρχιερεὺς ἔχων ὁμοίως καὶ τὴν χεῖρα ἐκτεταμένην ἐκφωνεῖ· Ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος ἔσται μετὰ σοῦ. Καὶ πάλιν οἱ ψάλλται ψάλλουσι τρεῖς τὸ Εἰς πολλὰ ἔτη, δέσποτα. Καὶ οὕτω μικρὸν προπέμψας αὐτὸν ὁ μέγας χαρτοφύλαξ παραδίδωσι τοῖς ὑπηρέταις καὶ ἀπέρχονται σὺν αὐτῷ εἰς τὸ ἅγιον βῆμα. Καὶ φορέσας πᾶσαν τὴν ἱερατικὴν στολὴν καὶ ἐπιγονάτιον, κάθηται ἐν τῷ διακονικῷ, οὔτε δὲ εἰς τὴν εἴσοδον ἐξέρχεται, οὔτε ἐκφώνησιν λέγει. Οἱ δὲ ἐπίσκοποι ἀνιστάμενοι καὶ προσκυνοῦντες τὸν ἀρχιερέα καὶ λαμβάνοντες εὐλογίαν ἀπέρχονται ἐν τῷ συνήθει τόπῳ καὶ φορένουσιν. Ὁ δὲ ὑποψήπιος ἴσταται ἐν τῷ διακονικῷ.

Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Ἐπισκόπου.

Κατὰ τὸ Ἀλλατιανὸν εὐχολόγιον

Ἀρχονται τῆς θείας λειτουργίας καὶ ὅταν ἐξέλθωσιν οἱ ἱερεῖς εἰς τὴν πρώτην εἴσοδον τῆς θείας ἱερουργίας συνέρχεται μετ' αὐτῶν καὶ ὁ ὑποψήπιος καὶ πληρουμένης τῆς εἰσόδου λέγει ὁ διάκονος Σοφία ὁρθοί. Καὶ εἰσέρχεται μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου μόνος εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον· οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ κληρικοὶ ἴστανται κύκλῳ τοῦ ὑποψηφίου, πρὸ τοῦ μέσου ναοῦ. Τρεῖς δὲ ἀρχιερεῖς ἢ καὶ πλείονες τούτων ἐνδεδυμένοι πάσας τὰς ἀρχιερατικὰς στολάς, καθέζονται ἐν τοῖς σελλίοις αὐτῶν, πρὸ τῶν ἁγίων θυρῶν τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου. Ὁ δὲ πρῶτος ἀρχιερεὺς ὁ μέλλων ποιῆσαι τὴν χειροτονίαν καθέζεται μέσος τῶν ἄλλων ἀρχιερέων. Καὶ ὁ διάκονος τοῦ Εὐαγγελίου λέγει μεγαλοφώνως· Πρόσχωμεν. Εἰς δὲ τῶν κληρικῶν ὁ λογιώτατος, εὐθὺς ποιεῖται τὴν πρώτην προσαγωγὴν τοῦ ὑποψηφίου κηρύσσων καὶ λέγων ταῦτα :

Προσφέρεται ὁ θεοφιλέστατος ὑποψήφιος στερεωμένος ὁ δεῖνα τοῦ χειροτονηθῆναι ἐπίσκοπον τῆς θεοσωστού πόλεως τῆς δεινός. Καὶ προσφέρεται ὑπὸ τῶν κληρικῶν ὁ ὑποψήφιος ἄχρι τῆς οὐράς τοῦ αἵτου, κρατῶν ἐπὶ χεῖρας αὐτοῦ ἐγγράφως τοὺς θεῖους λιβέλλους τῆς ὁρθοδόξου πίστεως. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ μέλλων χειροτονησάμενος αὐτὸν ἀρχιερεὺς·

Τὶ προσῆλθες ἐνθάδε παρ' ἡμῶν αἰτῶν; Ἀποκρισὶς. Καὶ ἀποκρίνεται ὁ ὑποψήφιος λέγων· Τὴν χειροτονίαν τῆς ἀρχιερατικῆς χάριτος, συμψηφισαμένων με κληρικῶν τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς δεινός. Καὶ ἀποκρίνεται πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς λέγων· Καὶ τί πιστεύεις; Καὶ ὁ ὑποψήφιος μεγαλοφώνως λέγων τὸ ἅγιον σύμβολον οὕτω· Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν... Καὶ εὐθὺς λέγει ὁ ἀρχιερεὺς εὐλογῶν αὐτὸν σταυροειδῶς· Ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ σοῦ.

Εἶτα προσφέρεται ὑπὸ τῶν κληρικῶν αὐτοῦ ὁ ὑποψήφιος ἄχρι καὶ τοῦ μέσου τοῦ αἵτου, κηρύσσων τὴν προσαγωγὴν αὐτοῦ ὁ ἐντιμώτερος τῶν κληρικῶν, ὡς δεδηλωται. Καὶ στάντος τοῦ ὑποψηφίου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ αἵτου προσφωνεῖ αὐτὸν καὶ λέγει ὁ ἀρχιερεὺς· Δήλωσον ἡμῖν ἔτι πλατύτερον, πῶς ὁμολογεῖς καὶ περὶ τῶν ἰδιοτήτων τῶν τριῶν ὑποστάσεων τῆς ἀκατάληπτου θεότητος. Καὶ ὁ ὑποψήφιος διαπρυσία καὶ μεγάλη φωνῇ εἰς ἐπήκοον πάντων τὸν δεύτερον λίβελλον ζώσῃ φωνῇ οὕτως ἀναγινώσκει.

(Ἐπακολουθεῖ ὁ δεύτερος λίβελλος).

Καὶ εὐθὺς λέγει ὁ ἀρχιερεὺς ἐπευλογῶν τὸν χειροτονούμενον σταυροειδῶς· Ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ σοῦ φωτίζουσα, στηρίζουσα καὶ συνετιζουσα σε πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου.

Εἶτα προσφέρεται ὁ ὑποψήφιος ὑπὸ τῶν κληρικῶν αὐτοῦ μέχρι καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ αἵτου, κηρύσσοντος τὴν προσαγωγὴν ἐνὸς τῶν κληρικῶν ὡς προδεδηλωται. Καὶ τοῦ ὑποψηφίου στάντος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ αἵτου, λέγει αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς ὁ τρίτος· Δήλωσον ἡμῖν πλατύτερον ἔτι πῶς ὁμολογεῖς καὶ τὰ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ ἐνυποστάτου Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ πόσας φύσεις δογματίζεις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνὸς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Καὶ ὁ ὑποψήφιος εὐθὺς μεγαλοφώνως ἀναγινώσκει τὴν τρίτην ὁμολογίαν οὕτω, ζώσῃ φωνῇ.

(Ἐπακολουθεῖ ἡ τρίτη ὁμολογία).

Καὶ ταύτης πληρωθείσης εὐλογεῖ αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς λέγων· Ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς ἐμῆς μετριότητος προβάλλεται σε τὸν θεοφιλέστατον ἱερέα καὶ ὑποψήφιον τὸν δεῖνα ἐπίσκοπον τῆς θεοσωστού πόλεως τῆς δεινός. Καὶ εὐθὺς ἀνίσταται ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς μετ' αὐτοῦ. Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν φορεῖ τῷ ὑποψηφίῳ τὸ ὑπογονάτιον καὶ πολυχρονεῖται παρὰ πάντων ὁ ἐπίσκοπος ὁ χειροτονούμενος. Εἶτα δίδωσιν αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς τὴν ἀρχιερατικὴν ράβδον λέγων οὕτω πρὸς αὐτόν· Λάβε τὴν ράβδον, ἵνα ποιμαίνῃς τὸ ἐμπιστευθέν σοι ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ· καὶ τοῖς

μὲν εὐπειθέσιν ἔστω αὐτοῖς ὑπὸ σοῦ βακτηρία καὶ ὑποστηριγμός, τοῖς δὲ ἀπειθοῦσι καὶ εὐτραπέλοις χρήσου αὐτῇ ράβδῳ ἐπιστυπτικῇ, ράβδῳ παιδεύσεως. Εἴτα παραλαμβάνεται»

Ἑρμηνεία περὶ πατριάρχου.

Εὐχολόγιον τοῦ Σινᾶ Νο 1006 τοῦ XV αἰῶνος (Δ 623)

Ἀλλάσσει ὁ πατριάρχης τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν καὶ ἐξερχόμενος καθέται ἐπὶ τῆς ἀναβάθρας ἐπὶ τῶν ὡραίων πυλῶν, παρισταμένων τῶν διακόνων, καὶ ἔρχονται οἱ εὐρισκόμενοι ἀρχιερεῖς, φοροῦντες φελώνια καὶ ὀπισθεν πάντων ἐξέρχεται ὁ ὑποψήφιος, φερόμενος ὑπὸ τοῦ εὐταξίας καὶ τοῦ λογοθέτου, καὶ στέκεται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ἐν ᾧ ἔστιν ὁ αἰτὸς ἀντικρὺ τοῦ πατριάρχου καὶ ἀναγινώσκει τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα εὐγάνει τὸ φόρεμα τῆς κεφαλῆς πρὸς τὸν πατριάρχην· Κελεύσατε. Καὶ ἐγερεθéis ὁ πατριάρχης λέγει οὕτως· Ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος διὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος προχειρίζεται σε μητροπολίτην τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως ὁ δεΐνας. Καὶ καθεστθéis ὁ πατριάρχης, ψάλλοντες τὸ Εἰς πολλὰ ἔτη, δέσποτα. Καὶ ἔρχεται ὁ χειροτονούμενος, κρατῶν ὁ σκευοφύλαξ, πρὸς τὸν πατριάρχην καὶ ποιεῖ μετάνοιαν καὶ ἀσπάζεται τὸ γόνατον καὶ τὴν χεῖρα τοῦ πατριάρχου καὶ εἰς τὸν πώγωνα, καὶ καθ' ἑξῆς τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ πάλιν γυριζόντων εἰς τὸν αἰτὸν καὶ λέγει ὁ σκευοφύλαξ· Κελεύσατε. Καὶ ἐγερεθéis ὁ πατριάρχης· Ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος ἔστω μετὰ σοῦ. Προσάγεται ὁ χειροτονούμενος ἐν τῷ βήματι καὶ ἀλλάσσει τὴν ἱερατικὴν στολὴν φορῶν καὶ τὸ ὑπογονάτιον.

§ 22. I Εὐχή εἰς τὸ ποιῆσαι ἐκκλησιάρχην.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν ἐκάστου χρεῖαν πόρρωθεν οἰκονομούμενος, πρόσδεξαι τὸν δοῦλόν σου τόνδε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀγίας σου ἐκκλησίας, ἐν ᾗ δοξάζεται τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον. Εὐδοκίᾳ καὶ ἀγαθότητι.